

DE VIDA E FURIA NECESARIA

Chus Pato

Resumo: as liñas de forza do meu relatorio son as seguintes: Como se chega a ser poeta? O poeta é segundo respecto ao poema. Que pode, que soporta, cal é a potencia daquel que entra no lugar das palabras durmido sobre un cabalo? As linguas Torre e as linguas Paraíso, a lingua dun poema. O tempo do esperar como tempo do poema. Lois Pereiro como poeta dunha xeración.

Abstract: the lines of force of my report are as follows: How does one come to be a poet? The poet comes second with respect to the poem. What can be, what support, what is the power of the one who enters into the space of words asleep on a horse? Tower languages and Paradise languages, the language of a poem. The time of waking as the time of a poem. Lois Pereiro as the poet of a generation.

Palabras chave: poeta, poema, estética, linguaxe, idioma, límites, boca, pneumona, corazón, Babel, paraíso, trobar, presente, xeración, ruína, moral.

Key words: poet, poem, aesthetics, language, idiom, limits, mouth, pneumonia, heart, Babel, Paradise, *trobar*, present, generation, ruin, morality.

DE VIDA E FURIA NECESARIA

No comezo o poeta non existe, existe o sentimento, existe o poema, e alguén sen idade presente que se cadra il, il podería escribir ese poema que aínda está por escribir.

Escoita tal vez a premonición dun poema Góo “*o canto eterno dunha terra fráxil*”, un poema cidade natal “*A néboa en Monforte fumadora de opio*” que só il podería proferir, que só ante il e aínda sen palabras se desprega.

Este meniño aínda non é o autor da éxtase de Góo, nin sequera sabe como será o seu primeiro verso pero atende, agudiza o ouvido (ese labirinto, esa verdade), agudiza a mirada, agudiza todos os seus sentidos e toda a súa intelixencia xa que podería, se cadra si, se cadra podería il, só il, ninguén máis... E é certo: un poema Góo, un poema Edinburgh Edinburgh nunca foi escrito en ningún dos idiomas do mundo.

Entón é cando sobrevén a contradición, a desorde dos sentidos, porque para escribir un poema é preciso ter talento e só quen escribe un poema sabe se o ten ou non, e o meniño, o mozo, debe escribir ese poema para saber.

Porén, como se escribe un poema, como se transforma un en poeta, como se chega a ser Lois Pereiro? Como se pasa de ser mortal a ser un inmortal para que sobre o que il escriba, tal e como quería Dylan Thomas, a morte non sexa señor?

É dicir, un poeta é segundo ao respecto do artefacto que el constrúe, ten necesidade do poema que produce para ter conciencia daquel e de si mesmo. Un poeta, antes do seu poema, non só ignora quen é, senón que non é nada. Só existe a partir da obra.

Eis o precipicio: escribir, pero a partir de nada e con miras á nada, e, segundo a expresión dun filósofo, como unha nada traballando na nada.

Sen soporte nin estafa, tal coma un trapecionista, que pousando a cabeza sobre o trapecio e ante o público en suspenso, toma impulso ata a extenuación nun voo para o que non dispón de ás.

Guillherme rei de Aquitania, finalizando o ano 1000 da nosa era, escribiu

Unha canción da nada farei: /nin de min nin doutrén falarei, / nin mocidade recordarei, / nin de amor falo, /porque eu durmía cando a trobei / sobre un cabalo

Que pode, que soporta, cal é a potencia, a posibilidade daquel que troba, que entra no lugar das palabras durmindo sobre un cabalo?

*Deixa un bico no espello
onde arde a miña sombra pola noite*

Con estes versos do poema “Atrocity Exhibition” abre Lois Pereiro o seu primeiro libro publicado.

A palabra exclúe o obxecto: digo unha flor, digo un espello, digo a miña sombra, a imaxe da túa ausencia, o perfil violento do meu soño, e diante dos ollos non teño unha flor, non teño un espello, nin a miña sombra, nin o perfil violento do meu soño, senón a ausencia de todos eles.

Para escribir é necesario arruinar o mundo e negar a lingua do común, a lingua de consenso. Non queremos dicir con isto que as palabras do poema sexan diferentes das da fala común, son as mesmas pero cargadas dunha paixón estética (no seu sentido etimolóxico: sensación, sensibilidade, *physis*) que as leva cara ao fondo, un fondo de si mesmas onde xa nada se pode dicir, nin sequera o silencio.

E aí, nos bordos, nos límites de si mesmas, no seu maior esforzo as palabras rompen, agrétanse nun infinito de fisuras que as torna vibratorias no baleiro e as transforma nun idioma que xa nada debe a quen o experimenta.

De aí que poidan volver ao poema como anónimas, como palabras para calquera, para ninguén e sen dúbida algunha para ti, para min, para nosoutros, para todos e cada un dos seis nomes de persoa. Ningunha outra cousa foi buscar e trouxo Orfeo do país das sombras.

Canda elas, canda estas palabras que regresan á luz dunha escritura o poeta, aquel meniño que nun alustro é xa Lois, Lois Pereiro, sabe de si mesmo, sabe que el é xa o corpo dunha desaparición, aquel que desaparece para sempre no poema, na materialidade do poema.

Boca, pneuma, corazón, ventre, cabeza: un poema é unha prótese, que mediante unha respiración particular que lle é propia, escribe e di sobre o que vostedes queiran, pero di sempre: boca, pneuma, corazón.

Di e escribe aquilo que non cae, que é consistente na súa materia coma unha montaña, coma unha flor, como figura extrema do idioma, cando a linguaxe se fuga de tal maneira de si que remata mediante un movemento anafórico por coincidir consigo mesmo (coa cousa) e entón boca, corazón, cerebro é consistente e é verdade.

Verdade, dicíalles, na lingua, no idioma e é inesquecível, non porque teñamos que lembrar aquilo que escribe o poema senón porque o inesquecível do poema é o que sobrevive a toda devastación, aquilo que nos constitúe como seres de idioma.

Tal é a potencia, o poder daquel que troba durmido sobre un cabalo.

Comentando os versos 19,11 do Apocalipse -no que o *logos* é descrito coma un cabaleiro fiel e digno de fe, montado sobre un cabalo branco- Oríxenes afirma que o cabalo é a voz. Durmido sobre un cabalo tal, Guillerme, declara ter composto os seus versos.

Lois Pereiro escribe "*Eu son un deus sensual*" /e cando cae o sol /fustrigo á beleza no mesmo cabalo. Cando cae o sol, cando comeza a noite e a voz é detida por un río, o cabaleiro esperta.

É o *logos* que interrompe a voz, a voz sensual, a voz animal que só a linguaxe articulada do ideal pode deter, pode negar ou converter nun soño que deite as súas palabras nas augas cambiantes do río.

Un poeta esperta sobre o seu cabalo ou baixa dun tren, ao igual que todos os seus semellantes anteriores, que catatónicos cabalgaron polos campos de verdura enormes da literatura occidental, e contempla por un instante a inspiración que o leva. Non pensa noutra cousa que na súa voz, propia.

Todos os animais teñen voz, unha que lles é propia. Porén, para nós, a voz no senso do rincho dun cabalo, ou do rechouchío dos paxaros é a utopía dunha ausencia, xa que a voz, a voz paradisíaca da mamífera (libre do ben e do mal e da morte) coa que nun día remoto puidemos expresarnos, foinos adestrada na

aprendizaxe dunha lingua articulada. E esa é agora, na apertura dun mundo, a nosa única, posíbel voz. É a nosa, a dos así chamados homes e mulleres, unha voz da técnica, unha voz da arte, a voz dunha comunicación instrumental, dun oficio: unha voz escrava, que por selo pode tamén ser ceibe.

O paraíso

(a voz do paraíso: a lingua do vento, a lingua das ondas, a das árbores, a das pedras, a das montañas, a lingua do meniño Lois que aínda non sabe e aprende a falar, a lingua da dor, a das queixas, a dos excesos, a do horror, a lingua do amor) e o mundo

(a voz do mundo: eu, ti, nosoutros, aquí, alí, agora, mañá, nunca)

As linguas do Edén e as linguas Torre do mundo poden contemplarse nun xogo de espellos.

Podemos imaxinar Edén/Babel coma estacións do metro que nunca están fóra de servizo.

En Babel somos sempre destruídos, en Edén a expulsión é perpetua.

Os trens circularían en ambas as direccións sen pausa e nada garantiría a posibilidade de acceso dunha estación a outra pero nada hai máis poroso que os límites.

Babel /Edén son límites que lindan.

Dixémolo hai unha miga: as linguas do paraíso e as linguas do mundo poden contemplarse nun xogo de espellos. Porén a simetría (a mímese) nunca é perfecta.

Se nos esforzamos veremos un bordo, case imperceptíbel, un sobrante que precipita cara a fóra, un composto sen fusión de mundo e paraíso. Este bordo é osmótico co exterior, un exterior que non é voz nin de animal, nin de humanos. E se redobramos a nosa atención percibiremos aínda un outro bordo da simetría (da representación), desta volta cara a dentro.

Cara ao máis íntimo do pensamento e da nosa certeza da morte.

Por estes dous sobranceiros caen e estrondan os idiomas todos: o inmemorial, a especie. Van cara a ese lugar que é a voz, unha que nos sexa propia, máis propia (e polo tanto máis allea aínda) que a voz do mundo, que a voz do paraíso.

Caen as linguas todas cara ao seu nacer, como un Iguazú, coma un Niágara. Cara a unha nai sen nome, cara a unha palabra sen palabra, cara a unha lingua-xe sen linguaxe, ceibe da escravitude, da representación, da beleza paradisíaca, da mímese e que de vez é a casa, o acubillo de toda representación, de toda imaxe, de todo consenso, de toda mímese.

Quen dá con esa fonte entra e atopa, nela queda prendido, e a ela exposto. Esquece a voz do mundo, a voz do paraíso, e deriva en paxaro, pedra, astro,

ánima, océano...; calquera voz, pois todas flúen na del. E así, nun tempo que remata sen rematar nunca pois sempre recomeza, troba sen descanso.

Lois Pereiro

Ti.

Nun tempo que remata sen rematar nunca porque é o tempo dun despertar.

O tempo do despertar é sempre un presente, un don. Ese tempo, o presente, xusto aquel que non podemos vivir.

Sabémolo todos, non somos quen de asir o presente, pero este é o tempo da escritura e en consecuencia da lectura.

Lois Pereiro escribiu “Alerta e vixiante” hai moitos anos, pero cando o lemos facémolo sempre no seu despertar, no seu tempo presente.

O acordar é un tempo no que nada sucede e todo pode suceder; Bloch fala da escuridade do instante vivido.

O presente é o que nunca aconteceu e acontece seguido na escritura (o que podería ter sido, o que se cadra vai ser algún día) as fabulosas cousas que nunca aconteceron. O intempestivo.

Un poeta, Lois Pereiro, regresa ao pasado e dá cumprimento no poema a todo aquilo que non se puido vivir, desactiva os bloqueos para que así suceda e obtén para nós un soño, ese soño é a emerxencia do inmemorial, da noite.

Noite que se precipita de memoria en memoria sen acceder nunca á lembranza. Inmemorial esquecido que é a lingua, a palabra que un poeta pode escribir.

Aló, onde finaliza un idioma, non comeza o indicíbel, senón a súa propia materia, as marabillosas palabras que son a súa vida. Silva, chamáronlle os antigos.

Todo sucede coma nunha constelación, tal e como Benjamin quería: un poeta é quen de envorcar toda a tradición poética anterior, todo o pasado nun presente que de vez se proxecta e atrae cara a si todo futuro, porque cando o poema alcance ese futuro nos lectores afastados dos tempos que han de vir, será de novo o presente, será de novo o inmemorial, o don dese despertar que o poeta tentou. Sucede así agora mesmo, cando en calquera instante abrimos os versos de Homero ou de Safo e nos alcanzan co seu presente, co seu despertar.

O que nos alcanza é a mao de Lois Pereiro figurando as palabras, deslizándose sobre as insensatas superficies dos ceos ou dos océanos, trazando os abecedarios terrestres; esa mao que nos toca cando abrimos o seu libro, que toca todo o noso ser, directa ao ollo que le, como a luz da alba directa a ese mesmo ollo que, aínda prendido nas imaxes oníricas do soño, se abre e absorbe os obxectos do mundo nunha consciencia que só poderá ser tal cando a memoria e as imaxes reveladas no cuarto escuro do momento vivido, o acolla.

Esperar, acordar, recordar..., é así como o presente do poema é de vez o máis próximo e o máis afastado: o cotián, a memoria, a historia, a nenez desde logo, a posibilidade de lograr un pasado e proxectarse cara a un futuro.

(...) *volverei por ser teu
na túa pel e na espuma do desexo*

Non é va a promesa, velaquí está, de volta, entre nós, neste presente que agora mesmo vivimos, tocándonos, emocionándonos, cambiándonos o mundo, ofrecéndonos esa posibilidade: ter memoria, acordar, esperar, vivir un presente que o é de cada vez, cada vez que abrimos o libro.

É así como o meniño que presentía o poema e aínda non coñecía as palabras da súa escritura chega a ser inmortal, non porque vaia vivir para sempre, senón porque o poema declama ese tempo imposíbel, un presente, intempestivo de cada vez.

Se é certo que da biografía dun poeta o único relevante é a súa desaparición no que escribe, non é menos certo que o seu é o corpo dunha resurrección. Por amor, por amor dicimos, dicimos o insoportábel, o visíbel.

Teño a sorte de compartir xeración biolóxica con Lois Pereiro, quixera falarlles moi brevemente desta, que foi a terceira do século XX.

Cando nós viñemos ao mundo, ese mundo era unha ruína, pero nós, fillos opulentos do *desarrollismo* franquista e da carreira espacial, tiñamos que ser un milagre; efectivamente fómolo, fómolo porque dispuxemos e en abundancia de recursos económicos, sociais e políticos que aos nosos proxenitores lles foran negados.

Porén, e ao igual que quen emprende unha longa viaxe aos mares do sur nalgún intre vai bater co corazón do escuro, así as xeracións milagre saben, sábeno desde o comezo: hai algo no milagre que non funciona.

Ao mellor esa cor gris que o enchía todo, unha opresión que non sabiamos dicir e a sospeita de que o que percibiamos estaba trucado.

Foi así como nos fixemos expertos en detectar fendas nos edificios, en espiar buracos, en camiñar corredores moi mal alumeados e cada fenda, cada buraco, cada corredor conduciunos a estancias de moi diversos significados.

Se tivese que definir a xeración biolóxica á que pertenceu Lois Pereiro diría que é un composto de xentes cunha necesidade imperiosa de buscar o reverso da falsidade. E cando lemos aquel nome, recoñécémolo de inmediato coma un compañeiro, camarada, camarada Bartleby.

De Bartleby escribiu Maurice Blanchot e no seu ronsel Gilles Deleuze, Derrida, Giorgio Agamben... Non erro se afirmo que toda a filosofía da segunda metade do século XX se ocupou de Bartleby.

Lois Pereiro na sección 4 da “Modesta proposición para renunciar a facer xirar a roda hidráulica dunha cíclica historia universal da infamia” (que título, que grandeza!), escribe:

Sempre haberá novas vías para resistir, para opoñernos e non ser submisos, como a estratexia humilde e provocadora de Bartleby, o gris e lúcido escribente de Melville, que para non someterse sen máis a ordes arbitrarias, dicía simplemente, sen ira, pero teimosamente: “Preferiría non facelo”.

E na sección 1:

Sigo a estar de parte da Beleza, dos que nos sentimos na obriga de loitar, desde que o mundo é mundo, polo que sempre nos resultou moralmente xusto e evidente, a pesar de tantas dúbidas, decepcións e diferentes perspectivas de actuación, levando ás costas tantas traizóns decepcionantes en vertixinosa e constante cadea continua de agresións dunha historia de infamia que xa non nos permite ser inxenuos, porque se as vítimas de antes pretenden ser verdugos á súa vez, de que parte que non sexa sempre a das novas vítimas, dos novos vencidos doutras guerras, podemos estar xa?

Teño para min que cada xeración necesita un poeta que a diga, para a miña ese poeta é Lois Pereiro e éo porque ninguén mellor ca il soubo cantar a ruína moral que se nos deu por destino.

Remato xa esta miña intervención dicíndolles que para moitas e moitos de nós hai un século XX que comeza con Manoel Antonio e remata con Lois Pereiro.